

חיבור לתורה

עקרונות יסוד בלימוד תורה הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

דרך דברי חז"ל במסכת נדרים [פ"א ע"א] ניתנת לנו הזדמנות להבין, במבט קצת שונה מהרגיל, מה עומד בבסיס לימוד התורה.

"שלחו מתם הזהרו בערבוביתא הזהרו בחבורה הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה שנאמר יזל מים מדליו שמהן תצא תורה. ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן? אמר רב יוסף שלא יאמרו תורה ירושה היא להם. רב ששת בריה דרב אידי אומר כדי שלא יתגדרו על הצבור. מר זוטרא אומר מפני שהן מתגברין על הצבור. רב אשי אומר משום דקרו לאינשי חמרי. רבינא אומר שאין מברכין בתורה תחלה דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורתיו וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחלה".

תחילה חז"ל מציינים שלושה עקרונות ששלחו חכמי ארץ ישראל לבני בבל.

סדר וניקיון

"הזהרו בערבוביתא" – ערבוביתא זה לכלוך, כדברי רש"י שם, יש לכלוך בבגדים, ויש לכלוך בגוף, אנחנו רגילים להדרכות גדולות, מלאות בקודש ורוחניות, אך הדבר הראשון כאן הוא **הצורך בניקיון**, תתרחצו, תתקלחו, תכבסו בגדים. תנאי כניסה לבית המדרש שונים מאלו שמכירים בכל מיני מקומות, אחי אתה נקי? אם כן - כנס פנימה. זה כבר חידוש עצום.

סוד היחיד והיחד

"הזהרו בחבורה" – רש"י מפרש "שאינ אדם מתפלפל אלא מתוך לימוד חבירו" אתה לא דומה לי, אני לא דומה לך, לא באופי לא בסגנון, לא בכישרון, אני לא יותר טוב ממך, אתה גם לא יותר טוב ממני. בחבורה אף אחד לא נמחק, **כל אחד נשאר הוא, וגם מקבל דברים טובים מחבריו**, ביחד אנחנו עושים מאמץ, זה פירוש המושג 'חבורה'. תוך שמירה של האדם על ייחודו הוא גם תורם וגם נתרם, כך החבורה צומחת.

ענוה

"הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה" – רש"י מפרש "שלא יהו קלים בעיניכם ללמדם תורה". היום קיימות חלוקות אחרות לצערנו, עשירון תחתון או עליון, יש עיירות פיתוח, יש יתרון עצום לבני עניים שבני העשירים כמעט לא יכולים להגיע אליו, יש להם ענוה, **במקום שיש ענוה יש צימאון**, ובניגוד לכך כשיש לאדם כוחות וכישרונות נוצרת חסימה, יכול להיות שיהיו לו הברקות אבל הכל חיצוני.

לא להתייאש

האזהרה לא באה רק כלפי הצד המלמד כדברי רש"י אלא גם כלפי הלומד כדברי המאירי: "וכן התלמיד ישתדל כמה שיוכל לטרוח בתלמוד תורה ואל יתיאש מצד שרואה אבותיו עניים ושאינם מוכנים להוציא בהם כמה שצריך לתלמוד תורה או שרואה אבותיו עמי הארץ שהתורה מוכנת לכל אדם ובלבד שיטרח בתלמודה הרבה" **אסור לנו לזלזל בעצמנו! אסור לי להתייאש.**

לא לשכוח את נותן התורה

"שאינ מברכין בתורה תחלה" בהמשך הגמרא מביאה פסוקים מספר ירמיהו ומנו לומדת שסיבה זו גרמה גם לחורבן הבית:

"מִי הָאִישׁ הַחֲכָם וְיָבֵן אֶת זֹאת וְאֶשֶׁר דָּבָר פִּי הִ' אֵלָיו וְיִגְדֶה עַל מָה אֶבְדָּה הָאָרֶץ נִצְתָה כַּמִּדְבָּר מִבְּלִי עֵבֶר. וַיֹּאמֶר הִ' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי אֶשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיכֶם וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְלֹא הִלְכוּ בָּהּ".

'האיש החכם' אלו הנביאים, חז"ל כדרכם מחפשים את השורש לחורבן. צריך להבין שהקב"ה הוא נותן התורה, בלימוד התורה אפשר לפגוש את רצון הבורא דרך הסוגיה בנדרים, 'לא לברך בתורה תחילה' זה להפוך את התורה לחכמה אנושית, לשכוח את נותן התורה זה לימוד ללא התייחסות לרצון האלוקי שעומד בבסיס התורה ומתווה את רוח הדברים.

יראת שמים הבסיס לתורה

רב יהודה בשם רב אומר לנו שמרוב העיסוק וההתמדה, החריפות הזכרון והעמל, אפשר לשכוח שיש נותן לתורה. וכן חז"ל דרשו על הפסוק בישעיהו "וְהִקְיָה אֲמוֹנֵת עֲתִידָה חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמִת וְדַעַת יִרְאַת הִ' הִיא אוֹצְרוֹ", שללא יראת שמים כל המעלות לא שוות דבר. לכן הר' מקוצק היה אומר על הגמרא שדורשת את הפסוק "אֶת הִ' אֶלְהִידָה תִּירָא" – "לרבות תלמידי חכמים" שהכוונה היא שגם תלמידי החכמים צריכים להיות יראים מה', זה חיוב לכולם, וזהו בירור גדול.

בזמן שהרב ישראלי זצ"ל היה ראש הישיבה של 'מרכז הרב' הוא היה אומר לנו שהסיבה שבגללה ביקש רבן יוחנן בן זכאי להציל את יבנה בזמן חורבן בית המקדש השני מוסברת בגמרא בברכות [דף יז]:

"מרגלא בפומייהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתי ושמה תאמר אני מרבה והוא ממעיט שנינו אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים".

אחד חקלאי ואחד לומד תורה, זה שלומד לא מתנשא על זה שעובד בשדה, לא לומדים תורה ומתוך כך נהיים הכי טובים בעולם, לימוד תורה זו שליחות, אחריות, לומדים כדי לשרת את הבורא, ודבר ראשון בשירות הוא להיות עם ענוה, כך רבי יוחנן היה אומר: "אם לְמִדָּת תוֹרָה הִרְבָּה, אֵל תִּחַזֵּיק טוֹבָה לְעִצְמָךְ, כִּי לְכָף נוֹצְרֵת".